

MEERWAARDE COMPOST ONOMSTREDEN

REGELS EN KWALITEITSEISEN ZIJN SOMS UITDAGINGEN

De meerwaarde van compost voor de bodem is onomstreden. Zowel de boerenpraktijk als het onderzoek bevestigen dat. Maar er zijn twee uitdagingen: de regelgeving die een optimaal gebruik van compost belemmert en hoge eisen aan het gehalte verontreinigingen.

Edwin Uijen uit het Brabantse Herpen doet alles voor een goede kwaliteit van zijn grond. "Dat is de basis", zegt hij. "We denken daar de hele dag wel een beetje aan. Dat krijgen ook de mensen mee die hier werken." Met een vrij intensief bouwplan met prei, spinazie en rucola, vraagt hij veel van de grond. Hij geeft de bodem ook veel terug, zoals groenbesters en compost. Uijen geeft zijn zandgrond al ruim twintig jaar compost, altijd groencompost van een hoge kwaliteit. Hij ziet het effect daarvan aan de bodem en aan de gewassen die erin groeien: "De structuur van de grond is beter. De sponswerking is beter; het is minder snel te nat en minder snel te droog, de grond is vitaler. Het is moeilijk te kwantificeren, maar ik merk dat de gewassen gelijkmatiger kunnen doorgroeien. Ze groeien minder stressvol."

Akkerbouwer Peter van der Poel uit Abbenbroek (ZH) heeft vergelijkbare ervaringen. Hij gebruik op zijn bedrijf 'flink veel' compost en verschillende soorten vaste mest. "Je ziet het resultaat aan de bodem." Het percentage organische stof in zijn bodem ziet hij langzaam maar zeker stijgen. Op een perceel steeg dat in minder dan vijf jaar tijd zelfs bijna een procent. "Dat vind ik bijzonder", zegt de ondernemer.

KIES VOOR KWALITEIT

De positieve effecten van compost voor de bodemkwaliteit en de waterhuishouding zijn onomstreden. Maar bij gebruikers zijn nog wel eens klachten te horen over verontreinigingen in de compost. Dit voorjaar was er zelfs een aanvaring tussen de Brancheorganisatie Akkerbouw en de BVOR over de kwaliteit van Keurcompost. Inmiddels zitten beide organisaties weer op één lijn.

Beleidsmedewerker Anneleen Rotering van de BVOR vindt het een 'logisch uitgangspunt' dat gebruikers strenge eisen stellen aan compost. "Bij groencompost is eigenlijk geen discussie over verontreinigingen, maar voor gft-compost is dat een uitdaging", zegt zij. "Nederland heeft een hoge ambitie om afval te recyclen, waaronder gft, ook op plekken waar gescheiden inzameling soms moeilijk gaat zoals in de hoogbouw en in stadscentra. En als daarnaast mensen wél moeten betalen voor de grijze container en niet voor de groene container verdwijnt er nogal eens wat in de groene dat in de grijze hoort."

Verdere verbetering van de kwaliteit van gft-compost is daarom een uitdaging, constateert Rotering: "Aan de voorkant is het uitgangspunt maximaal inzamelen, maar tegelijk nemen aan de achterkant de eisen toe."

Erwin van Uijen

Peter van der Poel

Akkerbouwer en loonwerker Peter van der Poel rijdt de compost met een eigen strooier uit over zijn land. Foto: Loonbedrijf Van der Poel

Gewas bij van Uijen

Rotering geeft aan dat een betere kwaliteit een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van de hele keten vanaf het verzamelen tot het uitrijden. “Ook gebruikers hebben een keuze. Hun keus zegt iets over hun kwaliteitsdenken. Als iedereen kiest voor de hoogste kwaliteit, dan leveren compostproducenten dat. Als je een slechte ervaring hebt, vraag dan betere kwaliteit.”

Van der Poel constateert dat hij soms partijen krijgt met zichtbare verontreiniging erin. Hij stelt vast dat de prijs van de betere kwaliteiten compost stijgt. Hij koopt daarom zelf compost in de winter, als de prijs lager is. Hij werkt de composthoop daarna nog enkele keren om voordat hij die na de zomer uitrijdt. “Groencompost is vaak vrij grof en houderig. Als ik het langer laat liggen en het twee of drie keer omwerk, is het minder houderig.” Uijen vraagt zich af of in de toekomst wel voldoende compost van goede kwaliteit beschikbaar is. Daarvoor is ook voldoende houtig materiaal nodig, stelt hij. “Wij vinden het belangrijk om compost te kunnen blijven gebruiken”.

NORM PER OPPERVLAKTE

De compostbranche neemt op verschillende manieren zelf verantwoordelijkheid. Binnen Keurcompost wordt bijvoorbeeld onderzocht of een andere norm kan helpen: niet een norm voor het percentage verontreiniging in gewicht, maar per oppervlakte. Bij verontreiniging per gewichtseenheid kan bijvoorbeeld compost met wat stukjes lichte folie erin toch binnen de norm vallen, terwijl een gebruiker die compost beoordeelt als verontreinigd. Bij oppervlaktemeting zou zulke compost afgekeurd kunnen worden. “Wij hebben het idee dat gebruikers dat een verbetering zullen vinden”, zegt Brinkmann. In Duitsland wordt al gewerkt met die oppervlakenorm.

Brinkmann verwacht dat nog dit jaar Nederlandse normen worden opgesteld voor oppervlaktevontreiniging. Hij voorspelt dat die tenminste net zo streng zullen zijn als de Duitse normen. “Nederlandse gebruikers stellen hogere eisen aan compost dan buitenlandse.”

MESTWETGEVING IS BELEMNERING

Het is zowel de sector als de gebruikers een doorn in het oog dat voor de mestwetgeving stikstof en fosfaat in compost voor een deel worden meegeteld. Vijftig procent van het fosfaat wordt meegeteld en 10 procent van de stikstof. Dat gebeurt vanuit de gedachte dat die mineralen kunnen uitspoelen naar het grond- en oppervlaktewater, net als bij meststoffen.

De BVOR pleit al lang voor meer ruimte in de meststoffenregels, zodat gebruikers meer compost kunnen toedienen. Brinkman: “De meststoffenwet is gericht op de bescherming van grond- en oppervlaktewater. Daarbij speelt duurzaam bodembeheer nauwelijks een rol.”

Onderzoek heeft aangetoond dat twee parameters belangrijk zijn voor de mate van uitspoeling: de verhouding effectieve organische stof (eos) en fosfaat en de verhouding eos en stikstof.

uitspoeling. Daarom hebben we al bij het zesde actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn gelobbyd voor meer ruimte.” Het zesde actieprogramma geldt van 2018 tot en met 2021.

Die lobby had succes. Op fosfaatrijke gronden mag nu per hectare 5 kilo extra fosfaat uit compost worden toegediend. De regeling is ingewikkeld, daarom maken nog weinig telers er gebruik van, maar Brinkmann ziet het wel als een belangrijke eerste stap dat niet alleen de hoeveelheid stikstof en fosfaat in de compost wordt meegeteld, maar dat ook de eos een rol speelt. De lobby voor het zevende actieprogramma is nu in volle gang.

ONDERZOEK: KLEIN RISICO OP UITSPOELING

Voor de onderbouwing van de lobby liet de BVOR samen met de Vereniging Afvalbedrijven door Wageningen Universiteit onderzoeken welke vorm van fosfaat er in compost zit en hoe hoog het risico van uitspoeling is.

Begin dit jaar publiceerden de onderzoekers de verkennende studie ‘Fosfaatvormen in compost en andere organische meststoffen’. Een conclusie daaruit is dat fosfaat in compost voor meer dan 50 procent is gebonden aan de minerale delen van de grond, waardoor er weinig kans is op uitspoeling. Het aandeel grondgebonden fosfaat draagt niet bij aan het verhogen van de fosfaattoestand van de ontvangende bodem en heeft zodoende geen bemestend effect, anders dan bij aanvoer van grond, blijkt uit de studie. ‘Dit rechtvaardigt de 50%-vrijstelling’.

Een van de onderzoekers is dr. Inge Regelink. Ze reageert nog voorzichtig op de vraag of voor fosfaat een hogere vrijstelling dan 50 procent te rechtvaardigen is. “Dit is een verkennend onderzoek met een analysemethode die tot nu toe niet gangbaar is voor de bepaling van het fosfaatgehalte in composten en meststoffen. Er is een grote variëteit in groencomposten, alleen al tussen de verschillende jaargetijden. In de verkenning zijn slechts enkele monsters meegenomen. Een hogere vrijstelling is te rechtvaardigen als onderzoek met meer monsters dezelfde uitkomst geeft.”

In de studie wordt ook geconstateerd dat de fosfaat in zeefgrond niet meetelt in de regelgeving omdat het geldt als grond, maar fosfaat in compost telt wel mee. ‘Kijk in de regelgeving naar de beschikbaarheid van fosfaat’, stellen de onderzoekers. Want wat betreft fosfaat (P-AI) zijn zeefgrond en groencompost beide niet onderscheidend van landbouwgronden. Ze bestaan allebei hoofdzakelijk uit grond met een laag gehalte organische stof. In beide gevallen is de aanwezige fosfaat vooral grondgebonden. Bovendien is het fosfaatgehalte in groencompost vergelijkbaar of slechts iets hoger dan in grond. Bij een vergelijkbaar fosfaatgehalte als de ontvangende grond, wordt dus geen fosfaat aangevoerd, maar grond.

De conclusies zouden een hogere vrijstelling voor fosfaat uit compost rechtvaardigen. Uijen zou daar blij mee zijn: “Dan zou ik meer uitrijden.”

AUTEUR

Pieter van Houwling

